# Lärarens sida: Medel, text 7, Pompejis sista dygn

*Faktatextsamtal i grupp · åk 4–9*

År 79 begravde Vesuvius Pompeji på mindre än ett dygn, först under pimpsten och sist under glödheta moln, och det som dödade var tak som rasade och de glödheta molnen. Texten är byggd i tidsordning, och modellen är Tidslinjen, blad 2. I vecka 2 tänker du högt i avsnitt 1.

| **Läspasset: de fyra avsnitten** | |
|---|---|
| **Textens fråga** | Vad hände timme för timme när Vesuvius fick utbrott, och var det lavan som var farligast? |
| **Ord före läsningen** | pimpsten (som i badrummet, men från vulkanen) · glödhett moln (het aska och gas, inget regnmoln) · Plinius (två män med samma namn) |
| **Tänk högt** | *”När han gav sig av, valde Plinius att stanna hemma och studera.” Han, vem är det? Det skaver. Jag läser meningen före: det är amiralen. Vem eller vad? Ett moln ur Vesuvius. Det viktigaste? Strax efter tolv steg ett jättemoln upp. Skakningarna dagarna före är spännande, men de är en detalj.* |
| **1 Ett moln som en pinje** | Red ut: pinjeträd: ett träd, säger ordet själv · han: amiralen, se meningen före<br>Lyssna efter: strax efter tolv · jättemoln · ur Vesuvius<br>Lockar: skakningarna dagarna före. *”Vad såg Plinius, och när?”*<br>Bilden: Strecket vid kl. 12. Misenum och Vesuvius på kartan |
| **2 Det regnar sten** | Red ut: pimpsten: stelnad lava som föll · i metervis: flera meter<br>Lyssna efter: pimpsten i timmar · tunga tak · taken rasade<br>Lockar: 15 centimeter i timmen. *”Varför rasade taken, när pimpsten är lätt?”*<br>Sambandet: *”Omkring klockan 13, en timme senare”*: efter molnet<br>Bilden: Stapeln som börjar växa vid kl. 13 |
| **3 Natten** | Red ut: glödhett moln: het aska och gas · föll ihop: pelaren rasade<br>Lyssna efter: klockan ett · glödhett moln · Herculaneum<br>Lockar: Plinius läser en bok. *”Vad hände mitt i natten?”*<br>Sambandet: *”Omkring klockan ett på natten, tolv timmar senare”*: sedan stenregnet började<br>Bilden: Strecket vid kl. 1, och Herculaneum på kartan |
| **4 Morgonen** | Red ut: strax efter: kort efter klockan sju · två andra saker: taken och molnen<br>Lyssna efter: klockan sju · glödheta moln · ingen rinnande lava<br>Lockar: mörkare än en natt utan måne. *”Vad dödade människorna i Pompeji?”*<br>Sambandet: *”Omkring klockan sju på morgonen, sex timmar senare”*: molnet når till sist Pompeji<br>Bilden: Stapeln vid kl. 7, högre än figuren |
| **Om någon frågar** | Hur många dog? Ingen vet säkert. Arkeologerna har hittat drygt 1 000 döda i Pompeji, och fler kan ligga kvar. Vad hände med amiralen? Han dog under utbrottet. Enligt Plinius hittades han när det blev ljust igen. Finns benen kvar i gipsfigurerna? Ja, ofta finns skelettet kvar. Hur blev det hål i askan? Askan hårdnade runt kroppen, som sedan förmultnade. |

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp

| Modellpasset: Tidslinjen för Pompejis sista dygn | |
|---|---|
| **Fördjupningen** | Red ut: motsvarar: betyder samma dag som · kol: svart av bränt trä<br>Lyssna efter: 24 augusti i brevet · kolraden 2018 · kolet satt kvar<br>Lockar: tio månader på en vägg. *”Varför är forskarna inte överens om datumet?”*<br>Sambandet: *”I Plinius brev”*: tillbaka till ögonvittnet i avsnitt 1 |
| **Modellen** | Lägg först fram gruppens tankekarta från vecka 1 och fråga: *”Vad kommer först här?”* Den visar delar men ingen ordning. Ta sedan fram Tidslinjen, blad 2. Gruppen lägger fördjupningens post-it-lapp på En lapp till och drar ett streck till steg 1. Fördjupningen frågar vilken dag dygnet började, och dagen hör till det första steget. |
| **Orden** | strax efter kl. 12 (molnet) · omkring kl. 13 (stenregnet) · omkring kl. 1 (natten) · omkring kl. 7 (morgonen)<br>Tiden emellan: omkring en timme · omkring tolv timmar · omkring sex timmar<br>Utan flik: gruppen skriver *”vet ingen säkert”* vid En lapp till. |
| **Svaret** | Lyssna efter: moln, sten, natt och morgon · tak som rasade · glödheta moln, ingen rinnande lava<br>Så kan det låta: *”Vid tolv steg ett moln upp, och sedan regnade pimpsten i timmar. På natten kom glödheta moln, och på morgonen nådde de Pompeji. Det farligaste var tak som rasade och glödheta moln.”* |
| **Rutan** | Visste du att: intressant, för tidslinjen och svaret håller utan gipsfigurerna. |
| **Samtala** | Varför står klockslaget först i varje avsnitt? Varför berättar texten om Plinius? Ett svar: klockslagen visar ordningen, och Plinius är ögonvittnet som gör att vi vet. |

© Niclas Fohlin. Ur Faktatextsamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp.